

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

28. De Officio Vicarij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

alium Hostien. in Summa hoc tit. Offici-
um enim cantandi, & psallendi, atque ali-
os in eadem re instruendi illi principaliter
de jure incumbit, & inferioribus Clericis
lectiones ad matutinum, & modum can-
tantis assignare debet. cap. 1. §. ad primice-
rium. dist. 25. cap. unico. hoc tit.

Sacrista dicitur, ad quem propriè sacro-
rum vasorum, & thesauri Ecclesiastici cura
spectat, unde etiam *Thesaurarius* vocatur
dist. 25. cap. 1. in fine.

Custos est quasi Minister Sacristæ. Gloss.
& Panor. ad Rubric. 1. de Officio Custo-
di. Ad ejus officium pertinet iussu Archi-
diaconi ad horas canonicas pulsare, pallia &
linceamina altaris, & reliqua utensilia Ec-
clesiæ diligenter custodire, & quæ ad Sacri-
ficium Missæ necessaria sunt, parata habe-
re. cap. 1. & 2. de Officio custodis.

Ista quidem officiorum distinctiones,
& subalternationes de jure traduntur; ho-
die verò in diversis Ecclesiis diversi mores,
ac ritus reperuntur, ita ut titulum, vel
prebendam talium officiorum Canonici
obtineant, ipsius verò officii executio per
Vicarios, etiam Laicos, & Ecclesiarum fa-
mulos expeditur.

Præterea olim in Ecclesiis Cathedralibus
natus constituebatur, qui Clericos inferio-
res latinum sermonem, cantum, & alias ar-
tes, ac disciplinas docebat, atque inde
Scholasticus dicebatur, de quo etiam sta-
tuit Trid. sess. 23. de Reform. cap. 18. ut
Doctor, vel Licentiatu Theologiæ, aut Ju-
ris Can. esse debeat, qui valeat per se ipsum
id Scholasticæ munus implere. Sed & hoc
officium hodiè non exercetur, dum Clerici
in Gymnasiis, & Universitatibus artes
liberales, & scientias addiscunt; nomen ta-
men adhuc retinetur in Ecclesiis Cathedra-
libus, & sibi appropriat, qui *Scholasticus*
appellatur.

TITULUS XXVIII.

De Officio Vicarii.

SUMMARIA.

1. Vicarius alius natus, alius datus.
2. Vicarius alius generalis, alius foraneus.
3. Vicarius generalis potest esse tantum in Spiritua-
libus.
4. Vicarius foraneus quis?
5. Vicarius Generalis & foraneus in pluribus diffe-
runt.
6. A Vicario Generali non appellatur ad Episcopum.
7. Ponitur exceptio.
8. Excommunicato Episcopo an suspendantur Jurisdictione
Vicarii.
9. Vicarium an teneatur habere Episcopus, & an pos-
sit esse Religiosus, vel Laicus?
10. Vicarius in quibus debeat habere speciale manda-
tum, latius expenditur.
11. Vicarii officium qualiter finiatur?

Quamvis Archidiaconus & Archi-
presbyter Vicarii Episcoporum di-
cantur; c. 1. de Offic. Archidiacon. tum
quia in divinis officiis vices Episcopi; tum
in inspectione Diocesis curam gerunt:
quia tamen isti in minoribus tantum causis
potestatem habent, idè jure & moribus
receptum est, quòd Episcopus soleat alium
Vicarium deputare, qui in ejus tribunali
universum jus & justitiam administret, at-
que principalis Episcopi Minister existat.
Unde & Barb. de Offic. Episcop. alleg. 54.
num. 16. Archidiaconos & Archipresby-
teros vocat *Vicarios natos*, quibus ipso
jure, & unà cum officio Archidiaconali vi-
cariatus quasi agnoscitur, & alios *vicari-
os datos*, qui ab Episcopo creantur: sicut
infra dicitur alium esse *legatum natum*,
alium *missum*; & de jure civili tutor alius
legitimus, alius *datus*, juxta tex. &
Interp. in tit. Inst. de Legitimâ agn. tut.
& Tit. de Attil. tutore.

2 Vicarius Episcopi vel *generalis* est, vel *foraneus*:

Generalis, qui & *Officialis* Episcopi dicitur, est ille, qui generale mandatum habet ad totam Episcopi Jurisdictionem (specialibus tantum quibusdam exceptis) in civitate, & tribunali ipsius Episcopi exercendam, adeoque & propter praerminentiam sui officii in dignitate constitutus esse censetur, *Clem. 2. de Rescriptis, cap. statutum. 11. de Rescriptis in 6.* eumque principalem Episcopi ministrum appellat, & praer omnibus aliis Canonicis, & Clericis saltem absente Episcopo habere praecedentiam dicit Riccius in *Praxi aurea parte 4. resolut. 391.* in qua tamen praecedentiarum materia ad consuetudines locorum potissimum attendendum est.

3 *Dubitant* Doctores, an ut aliquis dicatur *Vicarius Generalis*, debeat non tantum habere administrationem in *spiritualibus*, puta circa Clericos, beneficia, curam animarum, aliasque spirituales causas, sed etiam in *temporalibus*, nimirum circa bonorum temporalium alienationem, elocationem, reddituum collectionem? Utramque administrationem requirit Rebuffus in *Praxi beneficiorum, in Tit. Forma vicariatus, n. 16.* & Azor. *parte 2. lib. 3. c. 43. quest. 7.* Contraria tamen opinio, & quod sola administratio *spiritualium* sufficiat, probabilior, & receptior est. arg. text. in *Trid. sess. 13. de Refor. c. 2.* ibi: *seu illius etiam vicario in spiritualibus generalis*, & in *cap. cum nullus 3. de Temporalibus ordinat. in 6.* ibi: *ipsius in spiritualibus Vicarius Generalis* &c. *Garc. de Benef. parte 5. c. 8. n. 122.* Barb. *de Officio Episcopi parte 3. Alleg. 54. num. 57.* Uterius haec posterior opinio non parum confirmatur ex *Trid. sess. 24. de Reform. cap. 16.* ubi statuitur, ut Capitulum sede vacante infra

8. dies post mortem Episcopi Vicarium (utique *generalem*, quia ad totam Capituli jurisdictionem exercendam deputatur) constituat, vel existentem confirmet, & praeter istum Vicarium voluit tamen etiam deputari *aeconomum*, qui fructus & redditus Ecclesiae colligat, uterque autem futuro Episcopo rationem reddat, ille de iustitia, hic de temporalium administratione facta sede Episcopali vacante. Ex quo satis clare colligitur ad administrationem temporalium ad officium *Vicaris Generalis* ipso iure non pertinere.

Vicarius foraneus est, quem Episcopus habens amplam dioecesein in certa aliqua eius parte constituit. *Foraneus* dicitur, quod *foris* extra civitatem Episcopi constitutus sit. *Gloss. in cap. Romana. 1. in v. foraneos. de Officio Ordinarii. in 6.* Concludit quoque Barb. *d. loco. num. 126.* quod Episcopus quidem in civitate, ubi ipse residet, possit duos *Vicarios generales* creare, ut caularum expeditioni facilius consulatur, non autem in diversis locis, & extra civitatem suam, ita quidem, ut eum Episcopus haberet duas dioeceses aequè principaliter unitas (idem videtur, si una dioecesis extendatur in duas diversas Provincias) non tamen posset duos *Vicarios generales* constituere, sed ille, qui foret in civitate, ubi Episcopus residet, esset *generalis*, alter *foraneus*. Verum haec sententia apud nos recepta non videtur, solent enim Episcopi habentes amplas dioeceses ad diversas Provincias extensas plures *Vicarios generales* constituere. Haec quidem propositio in iure fundata est: *Omnis Vicarius foraneus constituitur extra civitatem Episcopi*: at forsitan non ista universalis conclusio: *ergo omnis, qui extra civitatem Episcopi constituitur, est foraneus*. Erit tamen talis Vicarius non *generalis simpliciter*,

ter, sed cum addito, in tali Provincia vel districtu; & si ab ipso ad Episcopum appellatio concederetur, tunc in effectu parum differret à foraneo, & erit potius Vicarius generalis titularis.

5 Interest autem in effectu, an quis sit Vicarius generalis vel foraneus. I. Si in jure vel rescripto Apostolico aliquid Vicarijs generalibus committatur, ad foraneum non pertinebit. II. Vicarius generalis est in dignitate, & propterea habilis, ut sit delegatus vel executor causarum Papalium, non vero Vicarius foraneus Clem. 2. de Rescript. junctio c. statutum. 11. eod. tit. in 6. Est enim dignitas administratio cum jurisdictione & precedentia, qualis precedentia singularis de jure Vicario foraneo non competit, adeo, ut ne Præpositos Collegiarum Ecclesiarum præcedat; & propterea magis officium quam dignitatem habere censetur, teste Barb. d. loc. num. 140. nisi consuetudine forte Vicariatus foraneus pro dignitate haberetur. III. Vicarij generalis tribunal est ipsum tribunal Episcopi; ideo à Vicario generali non ad Episcopum, sed Archiepiscopum appellatur, ne ab eodem ad eundem appellatur. cap. 2. de Consuet. in 6. c. Romana. 3. de Appellat. in 6. At vero à Vicario foraneo, qui separatim tribunal habet, ad Episcopum appellari posse, probabilius est, cum Gloss. in d. cap. Romana. in princ. in explicat. s. fin. & in d. Clem. 2. in v. foraneo. idque etiam apud nos usu receptum, ubi ab Archidiacono (quos habere cognitionem causarum matrimonialium, & criminalium de jure communi præsertim Conc. Trident. eis non competentem & ideo rectè Vicarijs foraneis numerari, superius dictum est) ad Episcopum appellatio interponitur.

7 Interim circa Vicarium generalem non pauci Doctores concludunt, quòd licet à

sententia definitiva Vicarij generalis ad Episcopum non appelletur, appellari tamen possit ab interlocutoria, item etiam de nullitate sententiæ coram Episcopo agi. Zerola in Praxi Episcoporum. v. Vicarius. Joan. Honorius. hoc tit. n. 23. & alij ibidem cit. Ratio esse potest, quòd Vicarius interloquens, aut sententiam de jure nullam proferens officio suo planè functus non sit, ac consequenter jurisdictionem Episcopi necdum exercuerit per totius causæ definitionem, ut propterea nihil obstet, quin in eadem causâ ab Episcopo exerceri valeat.

Sed & si ab Episcopo una specialis causa, quæ ordinario jure & ex generali mandato (de quo mox dicemus) Vicario non competit, eidem delegetur, ab eo ad Episcopum appellandum erit, ceu à delegato ad delegantem. L. unica. Cod. Qui pro sua jurisdictione. Si tamen detur potestas Vicario talem causam quocumque emergentem semper imposterum tractandi, non erit Vicarius simpliciter sed delegatus ad universitatem causarum, & coadunabitur hæc potestas accessoria cum potestate ordinaria in ordinario tribunali Episcopi exerceri solita, juxta c. accessorium 42. de R. I. in 6. & non amplius ad Episcopum, sed ejus superiorum appellatio dabitur.

Præterea etiam videtur probabiliter dici posse, quòd excommunicato Episcopo non suspendatur jurisdictio Vicarij foranei: nam Gloss. & Doctores cap. 1. hoc tit. in 6. de Vicario generali accipiunt, & quidem ex hac causâ, quòd idem cum Episcopo tribunal habeat, quæ ratio deficit in Vicario foraneo, uti etiam in delegato notavit Gloss. in eodem cap. 1. in v. ipius.

Quæritur etiam, an Episcopus teneatur creare Vicarium, & an possit Laicum vel Religiosum Vicarium constituere? R. I. si Episcopus velit, & sufficiat causas

ANGEL
VICARIUS
GIII

fas per se tractare, non posse cogi ad Vicarium constituendum, quia ipsi Episcopo principaliter competit jurisdictio, & exercitium ejus; tunc vero si ob amplitudinem Diocesis, aliasque occupationes sive difficultates id facere nequeat; tunc enim ratio naturalis id exigit, ut justitiam, litigantibus, & statui Ecclesiastico per deputationem Vicarii consulatur; quo modo conciliari posse videntur diverſae de hac quaestione Doctorum opiniones relatae à Barb. d. Alleg. 54. n. 122.

R. II. de Religioso communiter affirmari cum Navar. in Commentario 2. de Regularibus. n. 68. Azor. parte 2. lib. 3. cap. 43. quaest. 10. quod cum licentia sui Abbatis possit esse Vicarius Episcopi. Excipiunt tamen Religiosum de Ordine mendicantium propter text. in Clem. 1. §. ad Prioratus. de Regularibus. Item & Religiosum illegitimè natum, qui licet per ingressum in Religionem legitimeretur quoad Ordines, non est tamen capax dignitatum. Majolus de Irregularitate. lib. 1. c. 3. n. 10.

R. III. de Laico communiter negari, quod Vicarius Episcopi esse valeat, quia utique inconveniens est, ut Laicus personam Episcopi representet, in ejus tribunali praesideat, & omnem spirituales jurisdictionem exerceat, contra cap. 2. de Judiciis. Unam tamen vel alteram causam pecuniariam, & civilem Laico delegari posse ab Episcopo, non improbabiler docet Glossa in d. c. 2. in v. non presumant. Panorm. ibidem n. 9. & 13. Assessorum quoque sive Consiliariorum Episcopi in causis Ecclesiasticis posse esse Laicum non tantum inter Doctores, sed etiam in praxi receptum est. Vicarium etiam Episcopi in temporalibus tantum nimirum ad colligendos ejus redditus (qui potius a economi officium habet) Laicus esse non prohibetur.

Ceterum Vicarius generalis licet habeat generale mandatum, non tamen potest omnia facere, quae Episcopus: sunt enim multa, quae speciale mandatum requirunt. Imò etsi Episcopus constituendo Vicarium diceret: *do tibi potestatem, omnia meo nomine exercendi. etiam quae speciale mandatum requirunt*: adhuc tamen talis clausula in jure pro non sufficiente, & nimis generali haberetur, adeoque adhuc procederet regula 81. juris in 6. quod in generali concessione non veniant ea, quae quae versimiliter non esset in specie concessurus. Ut ergo Episcopus cum effectu possit constituere Vicarium etiam ad specialia, debet aliqua specialia nominatim exprimere addita dicta clausula & omnia alia &c. & tunc quidem Vicarius poterit omnia minora expressis, non autem majora: Ita enim in mandato Procuratoris (a quo bonum est argumentum ad mandatum Vicarii, qui quodiammodo est Procurator Episcopi) testis aperte patet ex cap. qui ad agendum. 4. de Procuratoribus in 6. junctim Clem. 2. eod. t. Garc. de Beneficiis parte 5. cap. 8. n. 68. & communiter alii.

Verum quamquam sint illa omnia, quae speciale mandatum requirunt, difficile est, aliqua generali regula complecti propter diversas Doctorum sententias & opiniones. Unam regulam ponit Garc. d. l. n. 46. & 63. quod ea quidem, quae sunt de justitia necessario administranda, ut decisiones causarum litigiosarum, institutio praesentiorum &c. regulariter possit Vicarius, non vero ea, quae sunt mera gratia, ut dispensare, conferre beneficia &c. nisi utrobique speciali jure exceptio ponatur.

Attamen etiam haec regula non est infallibilis, vel apud omnes recepta. Etenim circa actus justitiae ut plura alia omittimus, docet Rebuffus in Praxi benefici-

rum in tit. *Forma Vicariatus*. n. 126. quod Vicarius presentatus à patronis sine speciali mandato instituere non possit Item n. 155. quod causas matrimoniales tractare nequeat, licet interim in utroque puncto communior opinio sit in contrarium apud Barb. d. *Alleg.* 54. num. 70. & 74. Circa actus etiam *gratia*, ut dispensationes, remissiones denuntiationum matrimonialium, & similes, plures contrarium sentiunt apud eundem Garc. d. l. num. 54. cit. Quare potius videtur dicendum cum Sanch. de *Matrim.* l. 3. disp. 59. quest. 2. n. 1. & seq. quod, cum Vicarius utatur jurisdictione, & tribunali Episcopi, regulariter, quae conceduntur Episcopo, etiam ipsi concessa intelligantur, nisi fuerint specialiter in jure excepta, vel resarduae, & magni praedicii quae verisimiliter Episcopus nolle sine suo praesentato expediri.

Excipitur autem specialiter in jure. I. Quod licet in Vicarium ex generali mandato transferatur causarum cognitio, id tamen potius de civilibus, quam criminalibus intelligendum sit, adeoque sine speciali mandato Vicarius non habeat potestatem inquirendi, puniendi, beneficiis, officiis vel administrationibus privandi cap. 2. hoc tit. n. 6.

Excipitur II. collatio beneficiorum, quae est species donationis: donationes enim rei alienae administrator facere nequit, etiam si illi libera administratio concessa sit, cap. 3. eod. tit. in 6. Quod tamen, ut dictum, communius de *collatione libera*, non de *institutione* accipiunt: nam *institutio* propterea non habet speciem donationis cum praesupponat jus petendi in praesentato, cui ex praesentatione Patroni jus acquisitum fuit.

III. Vicarius Episcopi non potest sine speciali mandato dare *dimissorias literas*, ENGEL IN DECRET. LIBER I.

nisi Episcopo in remotis agente. cap. cum nullus. 3. de *Temporibus ordinat.* in 6. Unde & stylus est, quod Vicarii dantes *dimissorias* inferant nominatim clausulam, *ex speciali mandato &c.* Quodnam autem Episcopus dicatur in remotis agere, tractat ibidem Glossa. in v. *remotis*, ubi postquam diversas sententias retulit, nimirum quod aliqui censeant, si absit extra Provinciam, arg. l. ult. Cod. de *Prescript. long. temp.* vel si sit ultra duas dietas à sua Civitate, arg. cap. nonnulli. 28. de *Rescriptis*. denique concludit, hoc esse arbitrarium, scilicet pro majori, vel minori difficultate conveniendi Episcopum.

IV. Licet Episcopus in omnibus irregularitatibus & censuris ex delicto occulto provenientibus (excepta eà, quae oritur ex homicidio voluntario & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum) dispensare possit, juxta Trident. Sess. 24. de *Reform.* cap. 6. id tamen Vicario absque speciali mandato non conceditur, ut apparet ex illis verbis in cit. loc. Trident. positus: *per se aut Vicarium ad id specialiter deputandum &c.* in haereticis autem crimine Conc. d. loco. Episcopis tantum, non eorum Vicariis absolutionem concedit. Non desunt tamen Interpretes, quorum meminit Sanch. de *Matrimonio*, lib. 2. disp. 40. n. 17. qui putant, etiam casum haereticis posse specialiter Vicario delegari, dummodo illa delegatio non sit perpetua, sed ad unum, vel alterum praesentem casum restricta: durum enim videtur, ut Episcopis delegandi potestas à communi jure concessa universim adimatur, adeoque benigniori interpretatione opus est.

V. Non potest Vicarius sine speciali mandato absolovere à calibus Episcopo reservatis. cap. 2. de *Poenitent. & remiss.* in 6.

VI. Vicarius sine licentia Episcopi alium

X

Vica-

Vicarium substituere nequit: nam is tantum mandare jurisdictionem potest, qui eam suo jure, non alieno beneficio habet. *L. more majorum. s. ff. de Jurisdictione*, mandata autem jurisdictionem ipsemet habens, sicut Vicarius, caret propria jurisdictione, & alienam utitur, scilicet ipsius Episcopi. *l. i. ff. de Officio ejus, cui mandata est*. consequenter alteri mandare non potest. Est autem *mandare jurisdictionem*, universalitatem causarum alicui committere, ut in sequenti titulo explicabimus. Unam vero & alteram particularem causam Vicarius Episcopi, & quicumque *mandatam jurisdictionem* habet, etiam sine mandato speciali delegare non prohibetur. *L. cum Prator. 12. §. 1. ff. de Judiciis*. Gloss. in *cap. 1. in v. ipsius. hoc tit. in 6.*

VII. Sine speciali commissione Diocesim visitare non potest Vicarius: hoc enim onus principaliter Episcopo incumbit, nisi iusto aliquo impedimento detineatur. *c. si Episcopus. 6. & ibi. Gloss. in v. permittitur. de Officio Ordinarii in 6.* Et hæc sunt, quæ textibus clarioribus innuntur. Multa vero alia refert Barb. *de Officio Episcopi. Alleg. 54.* quæ Vicario prohibita sunt, in quibus tamen sæpe reperiuntur discordes opiniones Doctorum, & alia regula dari vix potest, quam ex arbitrio prudentis viri, an nimirum casus emergens sit similis, vel major illis, qui in jure expressi sunt, & quem Episcopus verisimiliter nolit sine suo præsentu expediri: e. g. auctoritatem in alienatione rerum Ecclesiasticarum majoris momenti interponere, resignationes beneficiorum recipere, pensionibus vel collectis, aut charitativo subsidio onerare beneficia & Clericos, concedere alieno Episcopo licentiam actus Ordinis in Diocesi exercendi, relaxare censuras ab Episcopo latis, & similia. In praxi rarius est difficultas, quia

si Episcopus sit præsens, negotia magis ardua ad ipsum referuntur; si sit absens, solet dare plenius mandatum etiam ad specialia ipsi Vicario; & deinde consuetudo & stylus judicii plerumque declarat, in quibus Vicarius Episcopi sine speciali mandato procedere valeat.

Finitur officium Vicarii revocatione Episcopi. Item morte vel excommunicatione, sicut in Episcopo tollitur jurisdictione, ita etiam in Vicario, qui non censetur habere propriam, sed mandatam & Episcopi jurisdictionem. *cap. 1. hoc tit. in 6. Zoch. hoc tit. num. 12.*

* * * * *

TITULUS XXIX.

De Officio & Potestate Judicis Delegati.

SUMMARI A.

1. *Judex delegatus quis?*
2. *Delegati alii ad universitatem causarum, qui proprie dicuntur habere mandatum Jurisdictionem; alii ad particularem causam, qui proprie delegati sunt.*
3. *Inter mandatam & delegatam Jurisdictionem, quæ sunt differentia.*
4. *Alii delegati à Jure, alii ab homine.*
5. *Quatuor modis Episcopo tribuitur specialis Jurisdictio & potestas.*
6. *Delegatus ab homine debet edere suam commisionem.*
7. *Qui possunt delegare: & quid de minoribus Judicibus?*
8. *Examinatur exactius illa questio, an delegatus Principis possit subdelegare, etsi impeditus non sit?*
9. *An à subdelegato ad delegatum vel primum delegantem appelletur? distinguitur.*
10. *Delegatus non debet excedere fines sue commisionis, potest tamen provocationem quandam ferre ex consensu partium, & causi exigente.*
11. *Delegatus Pape debet esse in statu digniori quam inferiorum delegati.*